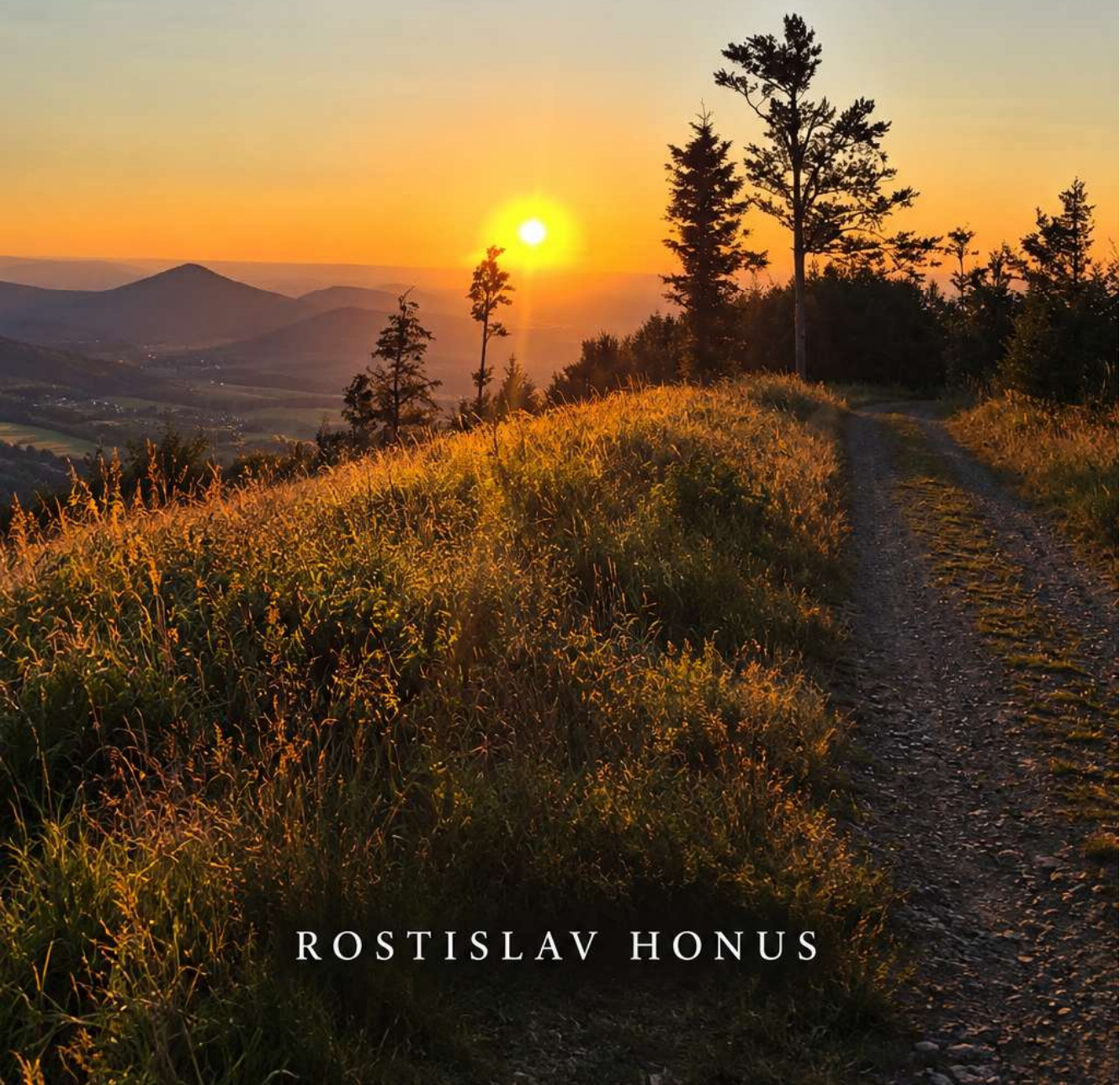

BESKYDY

Jména hor a příběhy lidí

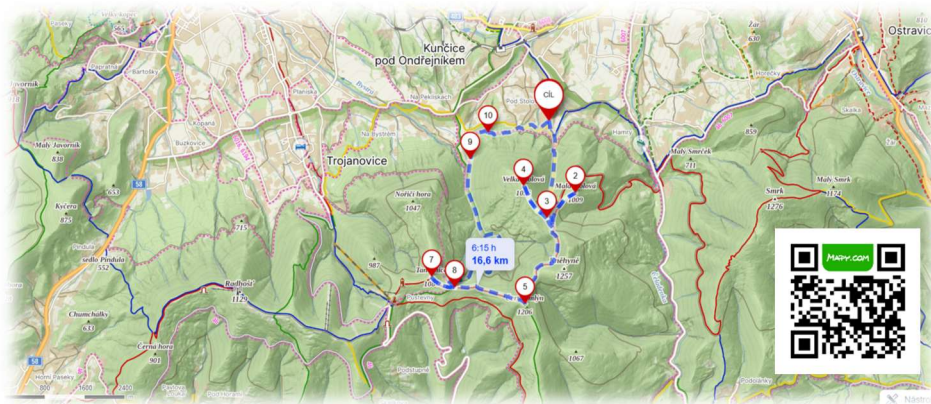
ROSTISLAV HONUS

Obsah

Příběhy beskydských tisícovek (z Kunčic pod Ondřejníkem)	3
Stolovec, Leopoldka	3
Malá Stolová (1 009 m)	5
Folvark (1 060 m)	6
Velká Stolová (1 056 m)	6
Úbočí Kněhyně	7
Sedlo Kněhyně (1 142 m) - Čertův mlýn (1 204 m)	9
Skalka (1 037 m)	11
Tanečnice sedlo (1 010 m) – Tanečnice (1 084 m)	13
Bystrý vodopád – údolí Bystré – Kunčice pod Ondřejníkem	14
Prameny a zdroje	16

Příběhy beskydských tisícovek (z Kunčic pod Ondřejníkem)

Malá Stolová (1 009 m) – Folvark (1 060 m) – Velká Stolová (1 056 m) – sedlo Kněhyně (1 142 m) – Čertův mlýn (1 204 m) – Skalka (1 037 m) – Tanečnice (1 084 m)

Moje trasa: 17,2 km · ↑ 885 m · 4 h 43 min (*Garmin, skutečně absolvovaná trasa*)

Mapy.cz: 16,6 km · ↑ 766 m · 6 h 15 min

Praktické informace: Trasu jsem začínal u **Koliby pod Stolovou**, kde je možné zaparkovat. Doporučuji ale přijet brzy – parkovacích míst není mnoho a později už může být problém zaparkovat. Po sestupu si zde můžete objednat zaslouženou odměnu. Pokud přijedete vlakem, můžete vyrazit už od **nádraží v Kunčicích pod Ondřejníkem**. V takovém případě počítejte s tím, že se celý výlet prodlouží přibližně o 6 km.

Pozor: Na Folvark, Malou a Velkou Stolovou ani na Skalku nevede značená turistická cesta, pouze zřetelné chodníky nebo lesní cesty.

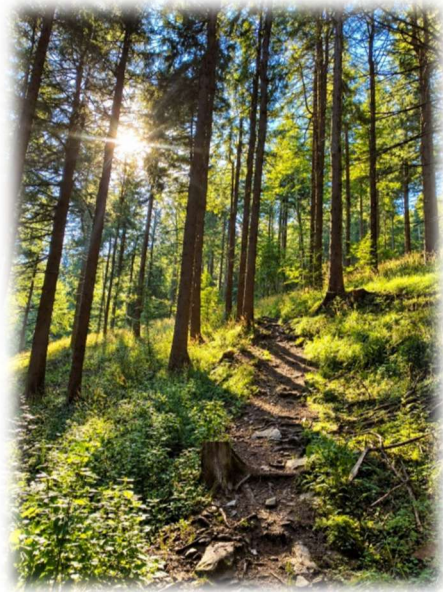
Stolovec, Leopoldka

Z Koliby pod Stolovou vede žlutá turistická značka nejprve proti proudu potoka Stolovec. Zpočátku pohodlná cesta se postupně zařezává do stále prudšího údolí. V horní části už má údolí místy docela divoký horský charakter. Hluboko pod cestou teče mezi kameny Stolovec a okolní svahy jsou strmé a zarostlé bukovým lesem. Docela funím, triko vlhne a tepovka se zvedá.

Kousek poté, co cesta opustí sevřené údolí, míjí studánku u pramene Stolovce. Odtud je to už jen pár metrů k lovecké chatě Leopoldka, stojící mezi Malou a Velkou Stolovou. Má překvapivě dlouhou historii. Podle obce Kunčice pod Ondřejníkem zde

první stavba vznikla už v roce 1911. Později byla vypálena a v roce 1926 znovu postavena. Jméno dostala podle olomouckého arcibiskupa Leopolda Prečana, který stál v čele olomoucké arcidiecéze v letech 1923–1947. Obec uvádí, že se chata dodnes dochovala v původní podobě. Pod chatou pramení Stolovec; místo je na mapách označeno jako studánka Leopoldka.

Údolí Stolovce, chata Leopoldka, chodník ke studánce a prameni, studánka Leopoldka

Malá Stolová (1 009 m)

Od Leopoldky pokračuje cesta směrem k Malé Stolové, kde se napojuje na červenou značku. Na samotný vrchol už turistická značka nevede, přístup je ale pohodlný po lesní cestě.

Dvojčata – Malá a Velká Stolová – jsou z Kunčic pod Ondřejníkem výraznou součástí siluety Beskyd spolu s Kněhyní za nimi. Samotné vrcholy jsou ploché a zalesněné. Původ místního názvu Stolová velmi pravděpodobně souvisí s tvarem obou kopců. Vlastně jsem nad tím nikdy moc nepřemýšlel. Když jsem byl malý, ukazoval mi tyto kopce strejda Zdeněk. Stolové byly z Kunčic tak

nápadně placaté, že mi už tehdy připadalo úplně jasné, proč se tak jmenují. A za nimi Kněhyně. Krásná, ostřejší homole. Na tu jsem se díval a říkal si, že tam jednou musím vylézt.

Na Malé Stolové nějaká dobrá duše umístila jednoduchou dřevěnou cedulku se jménem a nadmořskou výškou. Bez ní by náhodný návštěvník možná ani nepoznal, že právě stojí na beskydské tisícovce.

Mezi Malou a Velkou Stolovou leží ještě jeden vrchol. Je paradoxně dokonce vyšší než obě Stolové, ale při pohledu z Kunčic v jejich masivu zaniká. Jmenuje se Folvark.

Zatím cestou potkávám jen tři lidi. Což mi maximálně vyhovuje. Z toho jednu slečnu se psem a objemným batohem s karimatkou. V duchu ji tipuji na poutníka Stezkou Českem, která tudy prochází. Možná bych měl napsat poutnici, abych se někoho nedotkl, popřípadě, pro úplnou jistotu už zbývá jedině to poutníko dle vzoru šišké a motýlé.

Výhled z vrcholové holiny, Lysá hora, vpravo masiv Smrku

Folvark (1 060 m)

Folvark je zvláštní místo. Ploché, místy skalnatý ostroh zarostlý bukovým a smíšeným lesem. Mezi stromy prohlubně a terénní nerovnosti působící dojmem rozvalin hradeb nebo okopů. Okamžitě mě napadlo, že tady snad kdysi stál nějaký malý hrádek, strážní hradiště nebo prostě něco... Ještě na vrcholu zjišťuji, jestli se k místu neváže nějaká podobná historie. Smůla. Na Folvarku nebyl signál.

Odpověď (nebo možná spíš další otázku) jsem našel v mobilu až při sestupu na cyklostezce do Kunčic. Starší beskydský popis trasy překládá Folvark prostě jako „dvůr“. Samotné slovo folvark skutečně označuje hospodářský dvůr či statek a souvisí s německým *Vorwerk*. Aha...

Možná nejsem první, komu zdejší skalky, prohlubně a zarostlý terén připomínaly místo, kde kdysi něco stálo. A možná je původ názvu úplně jiný. Nevím. A vlastně se mi líbí, že to nevím jistě. Bílá místa k historii krajiny patří.

Velká Stolová (1 056 m)

Z Folvarku následuje krátký, ale prudký sestup mezi kameny a skalkami. Dál už pokračuje zřetelný, ale místy náletem zarostlý chodník směrem k Velké Stolové. Ani na její vrchol nevede značená turistická trasa. Kdo čeká za předchozí prodírání křovím horskou odměnu s výhledy aspirujícími na selfie roku, bude zklamaný.

Hustý les. Ticho. A mužík poskládaný z kamenů. Napadlo mě, že by tomu místu slušel jednoduchý dřevěný kříž. Třeba ho tam jednou vynesu. Nápadů spousta. Času na jeden život málo...

Úbočí Kněhyně

Z Velké Stolové se vracím po vrstevnicové lesní cestě. Folvarku se tentokrát vyhýbám. Obcházejím ho kousek pod vrcholem, mám ho po pravé ruce nad sebou a tím trochu šetřím síly. Přicházím k informační tabuli. Národní přírodní rezervace Kněhyně–Čertův mlýn. Největší ostrov horské divočiny v Beskydech.

Před ní stojí zelené terénní auto. Ze zvědavosti se podívám na povolenku za čelním sklem. Biskupské lesy. Aha. Leopoldka tedy nebyla poslední připomínkou někdejšího arcibiskupského panství. Až později zjišťuji, že Biskupské lesy skutečně hospodaří také v lesích na svazích Kněhyně. Staré spojení zdejší krajiny s církevními lesy tedy úplně nezmizelo.

Pokračuji úbočím Kněhyně a pomalu nabírám výšku.

To jméno mi vrtá hlavou.

Kně-hy-ně...

Bo-hy-ně...

Je za ním nějaká dávná postava? Kněžka? Pověst? Určitě jsem někdy dříve o Kněhyni četl nějakou legendu nebo pověst, ale nevzpomínám si na nic konkrétního.

V lese ticho a nikde nikdo. Jen občas se mezi stromy otevře malý průhled do údolí nebo na protější radhošťský hřeben.

Na stezce narazím na pramen Dudlava. Novou studánku tady postavili žáci z Bohumína spolu s místními strážci. Paráda! Svět je občas ještě v pořádku. Cedule vysvětluje, že od podzimu 2026 má být zrušena slepá odbočka ke starší studánce, aby se scelilo klidové území a omezily nelegální vstupy do rezervace. „*Děkujeme, že spolu s námi vracíte Kněhyni její ztracený klid.*“

O kus dál zahlédnu před sebou v lese pohyb. Něco hnědého. Trochu ve mně hrkne. Medvěd? O medvědu v Beskydech se zrovna píše nejen na sociálních sítích. Nene... Lovecký pes. Zarazím se podruhé. Ze psů mám docela respekt.

Za ním se objeví člověk v zeleném a asi desetiletý kluk. Pes si mě zvědavě očichá, vypadá mírumilovně. „Ahoj,“ pozdravím. „Nazdar,“ zazní odpověď. A oba zase zmizí mezi stromy.

Pokračuji sám v tichu Kně-hy-ně. Vypadá to tady jinak... Není to běžný hospodářský les v Beskydech. Na pohled je znát, že tady les dostává mnohem víc prostoru žít vlastním životem. Začíná se měnit v prales.

Doma jsem při plánování trasy přemýšlel, že bych mohl z cesty na Kněhyni nenápadně odbočit. Sbíráám přece beskydské tisícovky a tahle by se počítala. Na místě mě ten nápad rychle přešel. Viděl jsem hranice rezervace, zákaz vstupu mimo značené turistické cesty a hlavně spoustu práce a péče, s jakou se ochránci snaží tomu místu vrátit ticho a klid. Kněhyně mi tedy bude ve sbírce tisícovek chybět.

A co tedy znamená její zvláštní jméno? Kně-hy-ně.

Nebyl jsem úplně vedle. Jméno bývá vykládáno jako starobylé pojmenování související s kněžkami či pohanskými obřadnicemi. S Kněhyní se proto pojí i vyprávění o dávných pohanských obřadech. Jenže mezi významem starého místního jména, lidovou pověstí a doloženou historií je pořádný kus cesty. Doklad, že by právě na Kněhyni skutečně existovalo pohanské obětiště, neexistuje. A ani ho nepotřebuji. Chci věřit, že tomu tak bylo.

V každém případě les měnící se v prales na mě působí tajemně a Kně-hy-ně se pro mě rovná Bo-hy-ně. Tak pravil poutník Rastislav dosáhnuvší prahu prastaré svatyně ukryté vysoko v horách!

Uklouznutí na mokřém kameni mě vrací zpátky do reality.

Sedlo Kněhyně (1 142 m) – Čertův mlýn (1 204 m)

Rozhlížím se kolem sebe. Louka, les, jeřáb obsypaný červenými kuličkami. Pomník věnovaný partyzánům brigády Jana Žižky a o kus dál pomník Růženy Valentové – dnes už mimo přístupnou část rezervace. O tom ale někdy příště.

Cestou mezi Kněhyní a Čertovým mlýnem míjím v lese zbytky nějaké stavby. Kamenné zdi, dávno bez střechy, prorostlé mechem, kořeny a stromy. Vyfotím si je, ale netuším, co tady kdysi stálo. Až později se při pátrání na internetu dozvídám, že jde o Greiffku – bývalou loveckou chatu arcibiskupských lesů, postavenou ve druhé polovině 19. století a pojmenovanou po správci lesů Greiffovi. Lesy kolem Kněhyně mají svůj příběh mnohem delší, než by člověka při

cestě po červené napadlo. Právě jsem prošel kolem jednoho kusu zarostlé historie, aniž bych věděl, na co se dívám.

Proč Čertův mlýn? Odpověď se ukrývá jen kousek odtud, pokud odbočíte na zelenou značku. Vrcholová část Čertova mlýna leží v Národní přírodní rezervaci Kněhyně–Čertův mlýn, ale samotný skalní útvar Čertův stůl dostupný je. Krajina, která musela lidskou představivost dráždit odedávna. Skalní bloky, rozsedliny, podélné prohlubně a také mohutná pískovcová deska – Čertův stůl.

Když lidé kdysi hledali vysvětlení, jak něco takového mohlo v horách vzniknout, našli pachatele celkem snadno... Podle beskydské pověsti se čert zahleděl do dcery chudé vdovy. Matka však poznala, s kým má tu čest, a dala mu podmínku: chce-li dívku získat, musí během dvou dnů postavit na hoře mlýn. Čert se pustil do práce. Tahal na horu obrovské kameny a stavba mu šla tak rychle, že začínalo být zle. Vdova jej ale přelstila a kohout zakokrhal dřív, než čert dílo dokončil. Čert prohrál a kámen, který právě nesl, zůstal na hoře. Právě s ním pověst spojuje Čertův stůl a s nedokončenou stavbou jméno Čertův mlýn.

Skutečné vysvětlení je samozřejmě méně dábelké. Masiv Kněhyně a Čertova mlýna tvoří především pískovce godulského souvrství (Godula je mimo jiné název hory s velmi zajímavou minulostí ve Slezských Beskydech). Svahové pohyby a postupné rozvolňování skalního masivu zde vytvořily rozsedliny, propasti a pseudokrasové jeskyně. Nejde tedy o vápencový kras – podzemní prostory vznikaly hlavně pohybem a rozpukáním pískovcových bloků.

Přímo na Čertově mlýně se skrývá několik takových jeskyní. Největší Čertova díra má přibližně 74 metrů chodeb a dosahuje hloubky 30 metrů. Je také významným zimovištěm netopýrů. Ještě větší je nedaleká Kněhyňská jeskyně, někdy označovaná také jako Kněhyňská propast – má 280 metrů chodeb a dosahuje hloubky 57,5 metru.

Představuji si člověka, který tudy procházel před staletími. Viděl obrovské kameny rozházené v lese, hluboké rozsedliny, podivnou kamennou desku a místa, kde se země ztrácela v podzemí. Tady se určitě na Velký pátek otevírají kamenné dveře k pokladům zbojníka Ondráše.

Někdo to přece musel udělat. „Smrdí tady čertovina.“ Tfu... odplivne si, pokřikuje a zamumlá: „Panenko Mária milostiplná...“

Skalka (1 037 m)

Z Čertova mlýna pokračuji po červené směrem na Skalku. Zpočátku cesta poměrně prudce klesá a pod nohama je dost kamení. Po předchozím stoupání pod Kněhyní a výstupu na Čertův mlýn teď rychle ztrácím výškové metry. Přibývá lidí. Les se místy rozestupuje a mezi stromy se otevírají výhledy do údolí a na protější hřeben. Kolem cesty září

červené jeřabiny. Je konec srpna a nahoře v Beskydech už je trochu cítit, že léto nebude trvat věčně.

V prudší části sestupu mímám tři zralé dámy, které opatrně scházejí kamenitou cestou dolů. A jde jim to. „Paráda, holky,“ říkám si uznale v duchu. Sám už taky nejsem úplně nejmladší poutník. Doufám, že to v jejich věku budu dávat stejně.

Prudký kamenitý sestup vystřídá příjemná lesní pěšina po hřebeni.

A pak Skalka.

Její vrchol leží jen pár kroků od červené turistické značky. I tady neznámý milovník Beskyd umístil jednoduchou dřevěnou tabulku s názvem a nadmořskou výškou.

Sympatické.

Samotný vrchol je nenápadný. Malá skalnatá vyvýšenina mezi stromy, dobře viditelná už ze značené stezky. Žádné panorama, žádné dramatické skály, žádný velký vrcholový okamžik.

Prostě...

Skalka

„Jsem Skalka. Co jako po mně chceš?“

Tanečnice sedlo (1 010 m) – Tanečnice (1 084 m)

Ze Skalky scházím do sedla pod Tanečnicí. Rozcestník ukazuje Tanečnice (vrchol) – 0,5 km. Poslední tisícovka dnešního dne. Lidí zase přibýlo – holt se blíží k Pustevnám (pustevny, poustevny, pustevny, poustevny... no jasně... o tom někdy přišť). Stoupání není dlouhé a po chvíli stojím na vrcholu ve výšce 1 084 metrů. Výhled žádný. Zato kolem mohutného buku vyrůstá malé kamenné město. Desítky mužíků, věžiček a všelijak poskládaných kamenů. Podle pověsti tady zkameněla tanečnice Barka. A lidé tady z kamenů stavějí další postavy.

To – Nemůže být – Náhoda. Tak určitě, Scullyová... Akta B jsou tady...

Barka byla krásná. A Barka byla líná. Alespoň tak to vypráví jedna ze starých beskydských pověstí.

Kdysi dávno, když zdejší hory ještě pokrývaly pralesy, přišli do těchto končin první lidé. Káceli les, obdělávali půdu, stavěli koliby a pásli ovce. Všichni pracovali. Jen Barka ne. Přes den nejraději spala. Stařešinovi rodu začalo být její chování podezřelé, a tak přikázal dvěma mužům, aby ji tajně sledovali. A zjistili, že Barka v noci nespí. Tančí. Každou noc utíkala do lesa a mezi starými stromy tančila za svitu měsíce. Domluvy nepomohly. Přes den dál nepřiložila ruku k dílu a v noci znovu mizela tančit.

Až došla trpělivost samotnému Radegastovi. Při jednom z nočních tanců začaly Barce těžknout nohy. Pohybovala se stále pomaleji, až jí nohy přestaly úplně sloužit. Začaly vrůst do skály a nakonec zkamenělo celé její tělo. Když ji ráno lidé hledali, Barka byla pryč. Na místě, kde v noci tančila, stála hora. Její svahy prý připomínaly záhyby dívčí sukně a celý vrch zkamenělou tanečnicí. Tanečnice.

Pěkná pověst. Jen ten Radegast mi v ní připadá trochu přísný. Za tohle bych dnes čekal maximálně osobní pohovor se stařešinou. Možná vytýkácí dopis na břídicové tabulce ve dvojím vyhotovení.

Pověst o Barce zachytili Jiřina a Jaromír Poláškoví ve sbírce beskydských pověstí. Jenže existuje ještě druhé vyprávění.

Podle něj nemá Tanečnice jméno po tančící dívce, ale po tancích, které se měly na hoře odehrávat při dávných pohanských obřadech. Pozdější lidová představivost přidala také čarodějnice, které se zde údajně slétaly ke svým sabatům.

Hlasuju pro pohany!!! Stejně jako na Kněhyni.

A včil zpátečka do sedla a pak fest (neboli bystře) povalíme dole z kopca po zelene... Držte se klobuky.

Bystrý vodopád – údolí Bystré – Kunčice pod Ondřejníkem

Ze sedla pod Tanečnicí odbočuji na zelenou značku a začíná dlouhý sestup údolím Bystré. Zpočátku docela svižný. Kamenitá cesta rychle ztrácí výšku a mezi stromy se otevírají výhledy na okolní hřebeny.

V popředí Velká Stolová, kterou jsem takto krásně obešel, vzadu Skalka v masivu Ondřejníku

Cesta postupně klesá a přivádí mě k Bystrému vodopádu. Vzhledem k letošnímu suchu to tady tak úplně nevodopadá, spíš kape... Od vodopádu pokračuji dál údolím Bystrého potoka. Vody přibývá a objevují se splávky a tůně ve skalnatém podkladu. Mám to tady rád. Připomíná mi to dětství a víkendy strávené u

strejdy Zdeňka na úpatí Smrku mezi Čeladnou a Ostravicí. Učil mě hrát na kytaru trampské písničky, udělat správně pečoky v popelu a ukazoval mi hory kolem.

Lesní cesta se postupně mění v asfaltovou. Nakonec opouštím zelenou turistickou značku a odbočuji na cyklostezku, která mě vede směrem ke Kunčicím pod Ondřejníkem, zpátky ke Kolibě pod Stolovou. Krajina se postupně otevírá. Objevuje se i výhled na Velký Javorník nad Frenštátem pod Radhoštěm. Míjím první domy a přes louky a paseky se ještě dívám zpátky k hřebeni, ze kterého jsem právě slezl.

A někde tam nahoře zůstaly jména a příběhy Malé Stolové, Folvarku, Velké Stolové, Kněhyně, Čertova mlýna, Skalky a Tanečnice.

Ráno to měla být sbírka beskydských tisícovek. Nakonec jsem si toho přinesl domů trochu víc.

A začalo hledání. Poutník Rastislav totiž nehodlá umřítí chudý duchem, ač blahoslaven.

Horám zdar!

V cíli, za mnou Malá Stolová

Prameny a zdroje

Obec Kunčice pod Ondřejníkem – Turistický spolek: Lovecká chata Leopoldka.

Historie chaty Leopoldka, její pojmenování po olomouckém arcibiskupovi Leopoldu Prečanovi, první stavba z roku 1911, obnovení v roce 1926 a pramen Stolovce pod chatou. Přístup 17. 9. 2026.

Archiv na kopci: Velká a Malá Stolová (2017). Popis neznačených vrcholových cest přes Malou Stolovou, Folvark a Velkou Stolovou; použit také pro starší výklad názvu Folvark jako „dvůr“. Přístup 17. 9. 2026.

Biskupství ostravsko-opavské – Biskupské lesy. Informace o současném hospodaření Biskupských lesů a lesní správě v oblasti Beskyd. Přístup 17. 9. 2026.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR – NPR Kněhyně–Čertův mlýn. Charakter rezervace, její přírodní hodnoty, pseudokrasové jevy a Čertův stůl. Aktuální informace AOPK zároveň potvrzují celoroční zákaz výstupu na vrchol Kněhyně a pohybu mimo značené turistické trasy v NPR. Přístup 17. 9. 2026.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR – JESO: Kněhyňská. Evidence Kněhyňské jeskyně jako pseudokrasového objektu; délka 280 m a hloubka 57,5 m. Přístup 17. 9. 2026.

Hrady.cz: Greiffka, lovecká chata. Kamenné pozůstatky bývalé lovecké chaty mezi Kněhyní a Čertovým mlýnem, vznik ve druhé polovině 19. století a pojmenování podle správce arcibiskupských lesů Greiffa. Přístup 17. 9. 2026.

Národní přírodní rezervace Kněhyně–Čertův mlýn – charakteristika území. Údaje o pseudokrasových jevech, Čertově díře (74 m délky, 30 m hloubky) a rozsedlině s Čertovým stolem. Přístup 17. 9. 2026.

Krásy Beskyd: Kněhyně. Výklad názvu Kněhyně jako staroslovanského pojmenování spojovaného s kněžkami, pohanskými obřadnicemi či prorokyněmi. Přístup 18. 9. 2026.

Turistické informační centrum Frenštát pod Radhoštěm – propagační materiál. Varianta beskydské pověsti o čertovi, vdově a její dceři, v níž má čert během dvou dnů postavit na hoře mlýn. Přístup 17. 9. 2026.

Český rozhlas: Pověstmi opředený Radhošť i nejvyšší kopce Zlínska, to všechno nabízejí Beskydy. Doplnková varianta pověsti o čertovi, vdově, její dceři, nedokončeném mlýnu a Čertově stole. Přístup 17. 9. 2026.

Polášková, Jiřina; Polášek, Jaromír: Z úst do úst: Pověsti z památného Radhoště a jeho okolí (Radhošťské pověsti). Dobrá: Beatris, 2007, 40 s. ISBN 978-80-86737-69-0. Pověst „Jak vznikla hora Tanečnice“, s. 25. Hlavní pramen pro příběh o Barce a jejím potrestání Radegastem.

Beskydy.cz: Tanečnice; Turistická oblast Beskydy–Valašsko: Tajemná místa Beskyd probouzejí fantazii návštěvníků. Regionální zdroje k oběma tradovaným výkladům Tanečnice – pověsti o Barce i vyprávění o pohanských tanečních obřadech a čarodějnických sabatech. Materiál Beskydy–Valašsko cituje historika Jaromíra Poláška. Přístup 17. 9. 2026.

A photograph of a forest path. Sunlight filters through the trees, creating a warm, golden glow. The path is covered in fallen leaves and roots. A large tree trunk is visible on the right side of the path, with a small white and red striped marker on it. The text is overlaid on the left side of the image.

Les měnící se v prales na mě
působí tajemně. Kně-hy-ně se
pro mě rovná Bo-hy-ně.

Tak pravil poutník Rastislav,
dosáhnuvší prahu prastaré
svatyně ukryté vysoko
v horách.